

Gereedschappen van vroeger en nu.

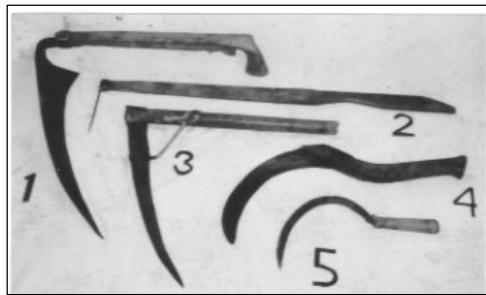
In "Gereedschappen van vroeger en nu" behandelt Kees Bakker iedere keer een ander landbouwgereedschap. Hij probeert ook de veranderingen in beeld te brengen. In deze aflevering komen 'de zoin, 't slagzwaard, de kantesnaaier', zicht en mathaak aan bod.

Wie heeft ze nog nooit gezien, de oudere landbouwers die met een zeis (of zoals in onze contreien gebruikelijker 'een zoin') het gras maait. Deze opvolger van de sikkel stelt de gebruiker in staat om in staande positie gewassen op de grond af te snijden. Met de sikkel moest men hiervoor op de knieën maar door de extreme verlenging van het handvat kon men blijven staan.

De steel van een zeis wordt de boom genoemd, zeisen zijn er met houten en stalen bomen en in rechtshandige en linkshandige uitvoering.

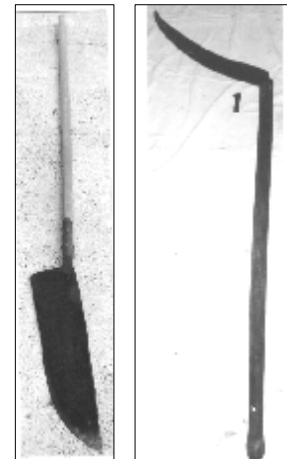

Zeisen zijn er in veel soorten en maten, al naar gelang het gebruik. Zo ziet u hieronder een foto met een viertal vormen. Nummer 1 is de zicht, die vooral voor graan gebruikt werd. Met nummer 2, de

mathaak, werd de linkerarm zodanig verlengd' dat de gebruiker het gemaaide product op de plek kon leggen waar hij dat wou. Bij nummer drie ziet u de aardbeienzeis. Deze werd gebruikt om hoog opgroeiend blad af te maaien en zodoende de vruchten, die lager groeiden dan het blad, te laten rijpen in de zon. Nummer vier is een zware sikkel en nummer vijf is een sikkel of snik.

Ook zijn er varianten waarbij de sikkeloorsprong niet zo duidelijk meer is al bij de zeis. Dit is het geval bij de kantesnijder. (linkerfoto). Dit verlengde mes werd gebruikt om slootkanten op te schonen en recht te maken. Het slagzwaard is een omgekeerde vorm van de zeis. Het blad staat vrijwel recht op de steel. Het wordt gebruikt voor de schouw, met dit werktuig kon men in de sloot groeiende rietachtige planten vrij eenvoudig de baas. Ze zijn er, net als de zeis, met links en rechts blad.

Het haren van de zeis

Bij gebruik wordt het mes natuurlijk bot. Om het tussen door aan te zetten (te scherpen) wordt de strekel gebruikt. Dit is een lat met aan beide zijden amarilpoeder, een slijppoeder, wat de bramen van het snijvlak verwijdert. Na veelvuldig gebruik wordt het noodzakelijk om de zeis goed te scherpen. Dit gebeurde met een haarspit en een haarhamer. Een haarspit is een soort mobiel aambeeldje dat in de grond geplaatst werd en met een haarhamer werd het snijvlak dun geslagen. Als dit goed gedaan was, werd de zeis weer 'haarscherp'.

Foto's en tekst: Kees Bakker.